

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

OSA 4. Teemawebinaari: Laaja-alainen osaaminen, digitaalinen osaaminen, oppimisen alueet, suomi/ruotsi toisena kielenä opetus ja leikki

Webinaarit 7 & 8

15.4. klo 8.30-10.30 tai 21.4. klo 13.00-15.00

Tervetuloa webinaariin!

- **Webinaarissa vastataan etukäteen lähetettyihin kysymyksiin.** Kysymysdiat tunnistaa helposti.
- Osallistujat voivat lisäksi esittää kysymyksiä ja kokemuksia Keskustelu-palstalla – kysymyksiin vastataan mahdollisuuksien mukaan webinaarin lopussa.
- Jos on ongelmia äänen/kuvan kanssa, niin kirjaudu ulos Teamsista ja osallistu uudelleen ja/tai käynnistä koneesi uudelleen.
- Webinaarin aikana pidetään lyhyt tauko – muista jaloitella ja pyöritellä hartioita mahdollisuuksien mukaan myös esityksen aikana.
- Esitysmateriaalin sijainti webinaarien jälkeen [Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistus 2025](#)
- Webinaarin jälkeen tallenne on katsottavissa **kaksi viikkoa** [Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden uudistus 2025](#) -sivun kautta erillisellä Padlet –sivulla.
  - *HUOM! Webinaarin osallistuja ei saa itse tallentaa webinaaria tilaisuuden aikana eikä tallenteesta*

Turvallisemman tilan periaatteet

- **Syrjinnästä vapaa alue:** Emme hyväksy syrjintää tai häirintää missään muodossa. Arvostamme kaikkia yhdenvertaisina ja kunnioitamme moninaisuutta.
- **Itsemäärittely- ja määrittelemättömyysoikeus:** Kunnioita jokaisen oikeutta määritellä tai olla määrittelemättä itsensä. Älä tee oletuksia kenenkään ominaisuuksista.
- **Hyväntahtoisuus:** On inhimillistä tehdä virheitä. Erehtyä saa, ja kysymällä asiat selviävät. Oletuksena on, että kaikki osallistuvat keskusteluun hyväntahtoisesti omista lähtökohdistaan.
- **Kunnioitus:** Jokaisella on oikeus omaan mielipiteeseensä ja velvollisuus kunnioittaa muiden mielipiteitä. Syrjivät asenteet eivät ole mielipiteitä.
- **Puheeksi ottaminen:** Ota asiat puheeksi. Itsestäänselvyyksiä ei ole olemassa. Opettele sekä antamaan että vastaanottamaan kunnioittavaa ja rakentavaa palautetta.
- **Tilan antaminen:** Anna tilaa toisille. Huolehdi että kaikki tulevat keskustelussa kuulluksi ja pääsevät osalliseksi.
- **Itsestä huolehtiminen:** Huolehdi omasta jaksamisestasi itsellesi sopivilla tavoilla!
- **Jos havaitset syrjintää, rasismia tai häirintää, puutu tilanteeseen tai kerro tilaisuuden järjestäjälle.**

Webinaarin sisältö

- Tervetuloa webinaariin!
- Laaja-alainen osaaminen
  - Digitaalinen osaaminen
- Oppimisen alueet
  - Pedagoginen toiminta
- Suomi/ruotsi toisena kielenä opetus
- Leikki
- Paikallisia kokemuksia: Riihimäki
- Kysymyksiä ja vastauksia
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimeenpanon tuki jatkossa

VASTAA PADLETILLA

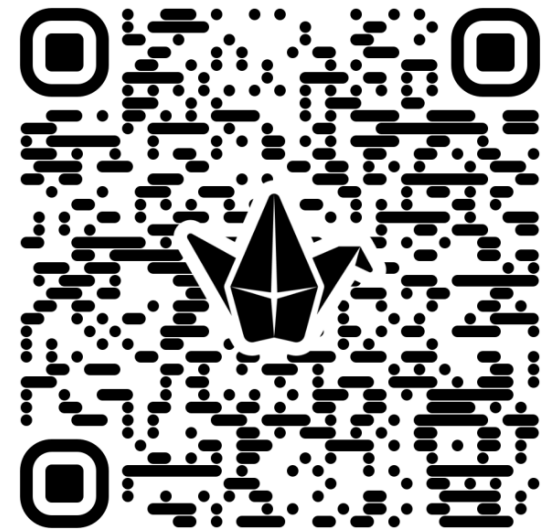

QR-koodi Padlettiin

<https://padlet.com/opetushallitus/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteiden-toimeenpanon-tuki-ke-38yae2par6s09pcq>

Padlet

- Jaa ajatuksiasi Padletissä
- Kysymykset:
  1. Miten laaja-alaisen osaamisen osa-alueet sekä oppimisen alueet ohjaavat leikin suunnittelua lapsiryhmässäsi? Miten olette arvioineet opetusta ja pedagogista toimintaa?
  2. Miten olette kehittäneet leikkiä ja leikkiympäristöä päiväkodissanne tai perhepäivähoidossanne?
  3. Mitkä leikit ovat tällä hetkellä suosituimpia lapsiryhmässänne?
- <https://padlet.com/opetushallitus/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteiden-toimeenpanon-tuki-ke-38yae2par6s09pcq>

Kysymys – vastaus

Teemawebinaareissa käydään läpi saatuja kysymyksiä

→ Kysymys-diat on helppo tunnistaa kuvan perusteella

Muistattehan vastata palautekyselyyn

Palautekyselylinkki tästä webinaarista lähetetään osallistujien sähköposteihin.

Kysymme palautekyselyn lopussa ajatuksianne ja toiveitanne työn tueksi materiaalin ja koulutusten jatkosuunnittelussa.

Kiitos, että vastaat!

Varhaiskasvatuksen tavoitteet ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden merkitys

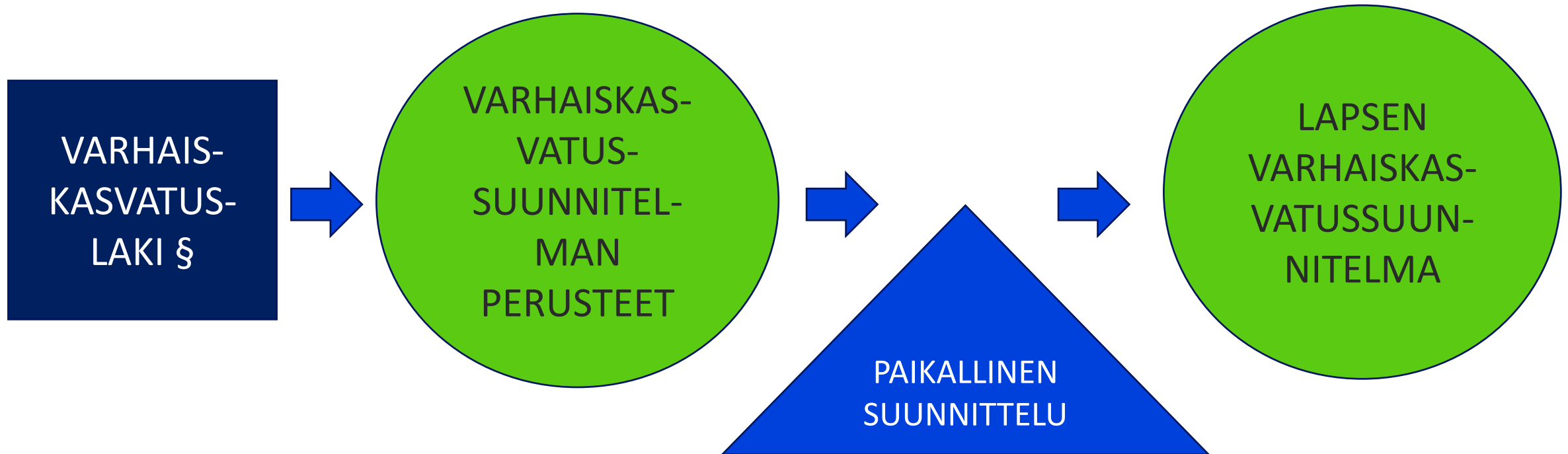
Mitä tavoitteita varhaiskasvatuksessa tulee toteuttaa?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat varhaiskasvatuksen järjestäjää ja jokaista varhaiskasvatuksen henkilöstön jäsentä. Lainsäädäntö sekä perusteet asettavat tavoitteet toiminnalle.

Tavoitteita voidaan paikallisesti tarkentaa. Tämä on varhaiskasvatuksen järjestäjän vastuulla.

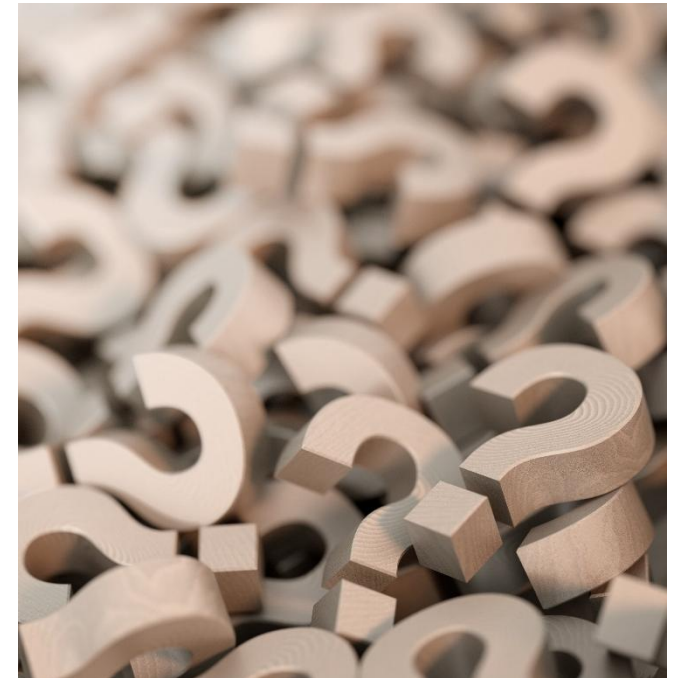

Varhaiskasvatussuunnitelmat

Onko perusteiden ajatus, että lapselle laaditaan varhaiskasvatuksen aloittaessa yksi suunnitelma, jota vain muina vuosina tarkennetaan vähintään kerran vuodessa? Eli yksi suunnitelma pysyy (tarkennuksineen) koko lapsen varhaiskasvatuspolun ajan? Onko minimi vasukeskustelulle 1/vuosi?

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Suunnitelmaa tarkennetaan lapsen tarpeiden mukaan, vähintään kerran vuodessa.
- Paikallisessa suunnittelussa tarkennetaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisen prosessi paikallisesta näkökulmasta. Paikallinen ratkaisu määrittelee lapsen vasun muotoa.
- Lapsen vasu on kehittyvä asiakirja ja muodostaa jatkumon varhaiskasvatukseen osallistumisen ajan. Lapsen vasun jatkumolla tarkoitetaan sitä, että lapsen vasuun pedagogiselle toiminnalle kirjatut tavoitteet ja toimenpiteet ovat ajankohtaisia ja oleellisia lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin näkökulmasta.
- Laadittavassa lapsen vasussa huomioidaan myös mahdollisen aiemman lapsen vasun tavoitteet ja niiden toteutuminen.

Kertausta arvoperustasta ja toimintakulttuurista

Varhaiskasvatuksen arvoperusta

YLEISPERIAATTEET

- lapsen edun ensisijaisuus
- lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon, suojeluun ja tukeen
- lapsen mielipiteen huomioon ottaminen
- yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus
- lapsen syrjintäkielto
- inklusiiviset periaatteet

Varhaiskasvatuksen kehittyvä toimintakulttuuri

Oppiva yhteisö

Oppimiseen,
leikkiin ja
vuorovaikutukseen
kannustava yhteisö

Osallisuus,
yhdenvertaisuus ja
tasa-arvo

Kulttuurinen
moninaisuus
ja kielitietoisuus

Hyvinvointi,
turvallisuus ja
kestävä elämäntapa

Yhteistyö

Oppimisympäristöt

Mitä inklusiivinen, laadukas toimintakulttuuri vaatii yksittäiseltä työntekijältä?

- sensitiivisyyttä
- **tietoisuutta omasta toiminnasta ja vaikutuksesta**
- **rohkeutta ja heittäytymistä** mm. leikkiin, lauluun, soittoon, lukemiseen, askarteluun, puutöihin, liikkumiseen lasten kanssa
- **valmiutta opetella uusia taitoja ja uskaltaa kokeilla itselle ei-niin-vahvoja asioita**
- vuorovaikutusosaamista
- tietoista, refleктоivaa työtettä
- halua toimia yhteisin pelisäännöin ja halua sitoutua yhteisiin tavoitteisiin
- lasten edun asettamista kaiken toiminnan keskiöön
- lapsen ja huoltajan kohtaamista arvostavasti ja yksilöllisesti
- pedagogista osaamista ja sen jatkuvaa kehittämistä
- joustavuutta ja muuntautumiskykyä
- mitä muuta – jatkakaa omassa tiimissä...

Ilman näitä yksittäisen työntekijän tekoja toimintakulttuuri ei muutu tai näyttäydy yhtenäisenä!

Miten tukea henkilöstön sitoutumista työhön sekä yhteisesti sovittuihin toimintatapoihin ja pelisääntöihin?

- Toimipaikan johtaja mahdollistaa työyhteisölle riittävät resurssit, joilla antaa keskustelulle ja yhteiselle arvoperustan ja toimintakulttuurin pohdinnalle riittävästi aikaa.
- Eri ammattinimikkeillä työskentelevillä on eri velvoitteet.
- Luodaan työyhteisöön/tiimiin ilmapiiri, jossa epäkohtia, mutta myös onnistumisia saa ja tulee myös tuoda esille.
- Edellisen kerran esityksessä on tähän kysymykseen liittyvää sisältöä.

Sitoutuminen syntyy kokemuksesta, että oma työ on merkityksellistä, oma ääni kuuluu ja yhteiset toimintatavat tukevat sekä lapsen että työntekijän hyvinvointia.

Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alainen osaaminen: muutokset perusteissa

- Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ovat ohjanneet tämän asiakirjan valmistelua, ja ne tulee ottaa huomioon paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa **paikallisessa suunnittelussa**.

Ajattelu ja oppiminen

- Lapsia kannustetaan myös sinnikkyYTEEN ja olemaan lannistumatta epäonnistumisista sekä keksimään **erilaisia** ratkaisuja eri tilanteissa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

- Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida **ja pohtia** omia arvoja ja asenteita.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

- Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, ~~liikunnan~~ **liikkumisen** ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä **ja käyttäytymisen säätelyssä**. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, **ymmärtämään**, tiedostamaan ja nimeämään tunteita.

→ Paikallinen suunnittelu

→ Kannustetaan erilaisiin ratkaisuihin

→ Omien arvojen ja asenteiden pohtiminen

→ liikkuminen

→ tunteiden ja käyttäytymisen säätely

→ Lisätty ymmärtäminen

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle

Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta.

Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla.

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet varhaiskasvatuksessa

- Laaja-alaisen osaamisen tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.
- Osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän.
- Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin.
- Varhaiskasvatuksessa on kuusi toisiinsa liittyvää osa-aluetta

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Esiopetuksessa
Tieto- ja viestintäteknologinen
osaaminen

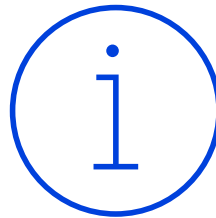
Laaja-alainen osaaminen – opetussuunnitelmien vertailu

Vasuperusteet 2022	Esiopetuksen ops 2014	Perusopetuksen ops 2014
Ajattelu ja oppiminen	Ajattelu ja oppiminen	Ajattelu ja oppiminen (L1)
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)
Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)
Monilukutaito	Monilukutaito	Monilukutaito (L4)
Digitaalinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)
		Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)
Osallistuminen ja vaikuttaminen	Osallistuminen ja vaikuttaminen	Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden teksteissä määritellään:

Varhaiskasvatuksen tehtävä
kyseisen osa-alueen osalta

Tietoa, miksi kyseistä
osaamista tarvitaan

Tavoitteet toiminnalle

Ajattelu ja oppiminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja

- Tehdään ajattelua ja oppimista näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin avulla
- Kuullaan lasten ajatuksia, annetaan tilaa ihmettelylle, oivaltamiseksi sekä oppimisen ilolle
- Tarjotaan monipuolisia ja merkityksellisiä kokemuksia, mahdollisuuksia leikkeihin sekä fyysiseen aktiivisuuteen
- Rohkaistaan lapsia olemaan lannistumatta epäonnistumisista ja kannustetaan sinnikkyYTEEN sekä keksimään erilaisia ratkaisuja er. tilanteissa
- Iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja

- Tutustutaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin, tuetaan lapsia kulttuuri-identiteettien rakentamisessa
- Henkilöstö toimii vuorovaikutuksen mallina
- Harjoitellaan ystävällisyyttä ja hyviä tapoja, toisten ihmisten asemaan asettumista sekä ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti
- Leikit, ruokailuhetket, juhlat, kirja- ja lelupäivät tarjoavat mahdollisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja

- Itsestä huolehtimisen, terveyden ja turvallisuuden taitoja tarvitaan jatkuvasti.
- Tarvitaan myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen ja sen tukemista.

Monilukutaito

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten monilukutaitoon liittyvien taitojen kehittymistä.

- Nimetään asioita ja esineitä yhdessä lasten kanssa
- Opetetaan valmiuksia ymmärtää moninaista tekstimaailmaa esimerkiksi digitaaliset ympäristöt, mainokset, emojiit ja sosiaalinen media
- Aikuisen mallin, rikkaan tekstiympäristön, lasten tuottaman kulttuurin sekä lapsille soveltuvien kulttuuripalvelujen tärkeys
- Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa ympäristöissä

Digitaalinen osaaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea lapsen ymmärrystä digitaalisuudesta

- Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään ja käytetään mm. dokumentoinnissa, leikeissä, vuorovaikutuksessa, peleissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa
- Mahdollistetaan lapsille harjoittelu, kokeilu ja sisältöjen tuottaminen itse ja yhdessä muiden lasten kanssa

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Esiopetuksessa
Tieto- ja viestintäteknologinen
osaaminen

Miksi digitaalista osaamista edistetään varhaiskasvatuksessa?

- Digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa.
- Tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa.
- Edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa.

Mitä tulee huomioida digitaalisen osaamisen edistämisessä?

- Pedagogista toimintaa suunnitellessa ja toteuttaessa on merkityksellistä pohtia digitaalisten laitteiden käyttöä sekä sitä, että missä roolissa digitaaliset laitteet ja palvelut toiminnassa ovat.
  - Oppimisen väline
  - Oppimisen kohde
- Digitaalinen osaaminen osana kaikkea pedagogista toimintaa
- Turvallisuus, vastuullisuus, terveys ja ergonomia
- Varhaiskasvatuksessa toiminnalle asetetaan aina tavoitteet – ei viihteen vuoksi

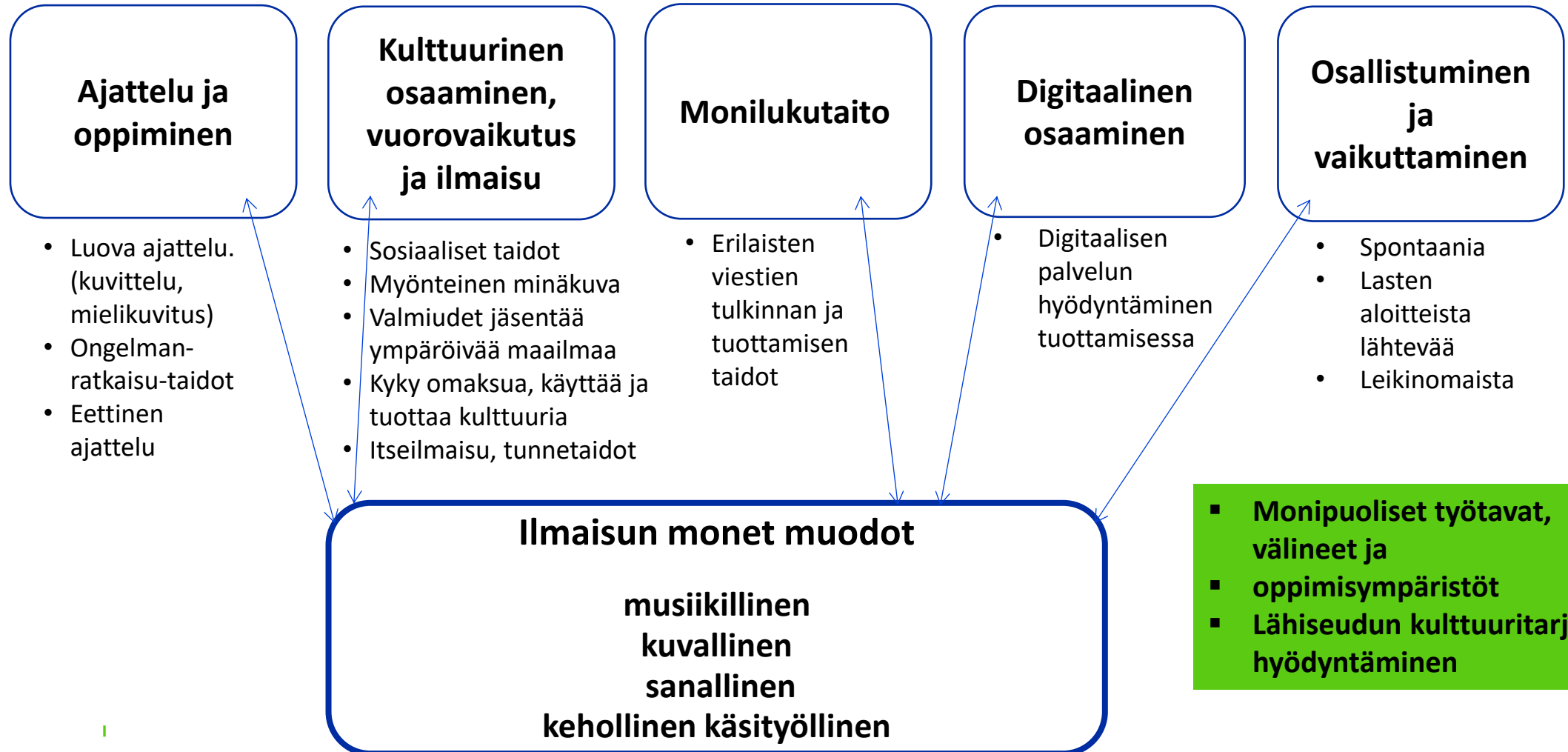
Osallistuminen ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

- Kohdataan lapset arvostavasti, kuullaan lasten ajatuksia ja vastataan aloitteisiin
- Jokaisella lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi ja sekä osallistua ja vaikuttaa lapsiryhmässä
- Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa
- Harjoitellaan monin eri tavoin vuorovaikutustaitoja sekä yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä yhteisten keskustelujen ja perusteluiden kautta

Laaja-alaisen osaamisen yhteys oppimisen alueisiin

Oppimisen alueet ja pedagoginen toiminta

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen - muutokset perusteissa

Pedagogisen toiminnan viitekehys

Pedagogisen toiminnan tavoitteita ja periaatteita tarkennetaan paikallisella suunnittelulla (luku 1.2). Tavoitteita tarkennettaessa otetaan huomioon varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot, niiden henkilöstörakenne ja muut ominaispiirteet.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava paikallinen suunnittelu sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat (luku 1.3) ovat lapsiryhmän toiminnan suunnittelun lähtökohtia. Toimintaa toteutetaan niin, että jokaisella lapsella on oikeus edetä oppimisessaan siten, että varhaiskasvatuksesta ja esiopetuksesta muodostuu lapselle mielekäs jatkumo.

→ Tarkennettu paikallista suunnittelua

→ Vahvistettu perusteiden ja sitä tarkentavan paikallisen suunnittelun merkitystä lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa

Oppimisen alueet - muutokset perusteissa 1

- Oppimisen alueet on ryhmitelty **esiopetuksen opetussuunnitelman** perusteiden mukaisesti viideksi kokonaisuudeksi
- Lasten **mielipiteet**, mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta.
- **Kielten rikas maailma** - Tarvittaessa lapsia tuetaan käyttämään omaa vaihtoehtoista kommunikaatiotapaa osana ryhmän vuorovaikutusta.
- **Ilmaisun monet muodot** Heidän kanssaan lauletaan, loruillaan, kokeillaan ja **soitetaan** erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan... Näitä työtapoja voivat olla esimerkiksi **rakentelu**, muovailu, leikkaaminen, naulaaminen, sahaaminen ja ompelu.
- **Minä ja meidän yhteisömme** Lasten ihmettelylle annetaan tilaa, ja heidän kanssaan pohditaan heitä askarruttavia elämänkysymyksiä, **esimerkiksi syntymästä ja kuolemasta**.

→ Täsmennys termiin

→ Vahvistettu lasten osallisuutta

→ Uutena nostettu vaihtoehtoinen kommunikaatiotapa

→ Tarkennettu esimerkkejä, joista lasten kanssa voi puhua

Oppimisen alueet - muutokset perusteissa 2

- **Tutkin ja toimin ympäristössäni** Keskeisiä matematiikan osa-alueita ovat matemaattiset ajattelu- ja päättelytaidot, lukukäsite ja laskemisen taidot, aritmeettiset taidot, geometriset taidot, mittaaminen ja aika sekä näihin liittyvät käsitteet. Matemaattisen ajattelun kehittyminen on yhteydessä avaruudelliseen hahmottamiseen sekä kielellisiin ajattelun taitoihin.
- Luonto, esimerkiksi metsä, puisto, niitty tai ranta-alue voi olla myös esteettisen kokemisen ja rauhoittumisen paikka.
- Toiminnassa voidaan hyödyntää lähiympäristön teknologisia ratkaisuja, esimerkiksi leluja tai soittimia ja muita arjen teknologisia ratkaisuja, ja tutkia niiden toimintaperiaatteita.
- **Kasvan, liikun ja kehityn** Liikkuminen
- Ruokakasvatus tukee kestäväää elämäntapaa ja vahvistaa lasten ymmärrystä esimerkiksi ruoan alkuperästä, merkityksestä ja arvosta.

- Vahvistettu matemaattisen ajattelun taitoja
- Lisätty esimerkkejä luontoon liittyen
- Lisätty soittimet esimerkkeihin
- Käsitteen muutos: liikunta liikkumiseksi
- Tarkennettu ruokakasvatuksen sisältöjä

Oppimisen alueet

Kielten rikas maailma

- Kielelliset taidot ja valmiudet
- Kielelliset identiteetit

Ilmaisun monet muodot

- Musiikillinen
- Kuvallinen
- Sanallinen
- Kehollinen
- Käsityöllinen

Minä ja meidän yhteisömme

- Eettinen ajattelu
- Katsomuskasvatus
- Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus
- Mediakasvatus

Tutkin ja toimin ympäristössäni

- Matemaattinen ajattelu
- Ympäristökasvatus
- Teknologiakasvatus

Kasvan, liikun ja kehityn

- Liikkuminen
- Ruokakasvatus
- Terveys ja turvallisuus

Kielten rikas maailma

Vahvistetaan lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä

Vahvistetaan uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin

TAVOITTEENA (MIKSI)

MITEN ESIMERKIKSI

Vuorovaikutustaidot: Lapset tulevat kuulluksi ja heidän aloitteisiinsa vastataan.

Sensitiivisyys ja reagointi myös lasten non-verbaaleihin viesteihin. Lapsia kannustetaan kommunikointiin ja puhumaan.

Kielen ymmärtämistaidot: Tukee lasten sanavarannon kehittymistä.

Kielellinen mallintaminen, toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen.

Puheen tuottamisen taidot: Auttaa lapsia käyttämään ja ymmärtämään puhuttua kieltä.

Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Kiinnitetään huomiota äänensävyihin ja –painoihin, vaihtoehtoiset kommunikaatiotavat.

Kielen käyttötaidot: Tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen.

Harjoitellaan tilannetietoista kielen käyttöä; kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua. Tutustaan erilaisiin teksteihin ja kirjallisuuteen.

Kielellisen muistin ja sanavarannon laajeneminen; kielellinen ilmaisu monipuolistuu.

Käytetään loruja, laululeikkejä, kielellä leikittelyä, nimeämistä ja kuvaavia sanoja. Keskustelu, lukeminen ja tarinoiden kerronta.

Kielitietoisuuden kehittyminen; Herätetään lasten kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Tietoisuus kielen rakenteellisista ja kielen merkitykseen liittyvistä seikoista. Eri kielten havainnointi ja tutkiminen. Lapsia rohkaistaan kirjoittamaan ja lukemaan leikillisesti.

Ilmaisun monet muodot

Tuetaan lasten musiikillisen, kuvallisen, käsityöllisen, sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä
Tutustutetaan lapsia eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön

TAVOITTEENA (MIKSI)

MITEN ESIMERKIKSI

Tarjota lapsille monipuolisia **musiikillisia** kokemuksia sekä vahvistaa kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin

Lauletaan, soitetaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia, liikutaan sen tahdissa.
Kannustetaan lapsia ilmaisemaan musiikin herättämiä tunteita eri tavoin (sanallisesti, kuvallisesti)

Kehittää lasten suhdetta **kuvataiteeseen**, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön

Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä.

Lapsia rohkaistaan **sanalliseen** ja **keholliseen ilmaisuun** erilaisten harjoitusten ja leikkien avulla, jolloin lapsilla on mahdollisuus monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemukseen, ilmaisuun ja viestintään.

Käytetään esimerkiksi draamaa, tanssia ja leikkiä. Lasten mielikuvituksesta nousevia tai heidän kokemiaan ja havaitsemiaan asioita työstetään yhdessä. Tarjotaan kokemuksia sekä spontaanista ilmaisusta että yhteisesti suunnitellusta, toteutetusta ja arvioidusta luovasta prosessista. Hyödynnetään esimerkiksi lastenkirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, tanssia ja sirkusta.

Käsityöllinen ilmaisu tarjoaa kokeilun, tutkimisen, yhteisöllisen tekemisen, kokemisen ja oivaltamisen iloa ja nautintoa työskentelystä, jossa oma luovuus ja kädenjälki näkyvät.

Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia itse kokeilla, tutkia ja yhdistellä erilaisia materiaaleja sekä opetella työskentelyssä tarvittavia käsityön tekniikoita.
Lapset saavat ideoida ja toteuttaa erilaisia teoksia ja esineitä.

Minä ja meidän yhteisömme

Kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista

TAVOITTEENA (MIKSI)

Tuetaan **eettisen ajattelun** taitojen kehittymistä.

Katsomuskasvatuksella edistetään keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä.

Lähiyhteisön menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa historiallisiin asioihin sekä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen.
Kasvatetaan lapsia ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia.

Tuetaan **mediakasvatuksella** mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään.

MITEN ESIMERKIKSI

Pohditaan ystävyys, oikean ja väärän erottamisen, oikeudenmukaisuuden tai pelon, surun ja ilon aiheita sekä ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita.

Tutustutaan katsomuksiin ja niiden perinteisiin esim. vuodenkiertoon liittyvien juhlien ja tapahtumien sekä päivittäisten tilanteiden, kuten pukeutumisen tai ruokailun avulla. Annetaan tilaa ihmettelylle, pohditaan erilaisia elämänkysymyksiä, esim. syntymästä ja kuolemasta.

Isovanhempien lapsuuden leikit ja musiikki.
Pohditaan tulevaisuutta esimerkiksi tulevan vuodenajan leikkien tai oman oppimisympäristön suunnittelun ja ammatteihin tutustumisen kautta. Hyödynnetään lasten huoltajien asiantuntemusta heidän omasta kulttuuriperinnöstään. Tarkastellaan muun muassa ihmisten, sukupuolten ja perheiden moninaisuutta.

Tutustutaan eri medioihin ja pohditaan mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta. Harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä. Kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä ja huomioidaan hyvinvointi.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään sekä mahdollistaa oppimisen siinä
Opetellaan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä

TAVOITTEENA (MIKSI)

Vahvistetaan myönteistä suhtautumista matematiikkaan tarjoamalla oivaltamisen ja oppimisen iloa **matemaattisen ajattelun** eri vaiheissa oleville lapsille. Tutustutaan keskeisiin matematiikan osa-alueisiin: matemaattiset ajattelu- ja päättelytaidot, lukukäsite ja laskemisen taidot, aritmeettiset taidot, geometriset taidot, mittaaminen ja aika sekä näihin liittyvät käsitteet.

Ympäristökasvatus vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjaa heitä kohti kestävää elämäntapaa.

Teknologiakasvatus kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan sekä herätetään ymmärrystä siitä, että teknologia on ihmisen toiminnan aikaansaamaa

MITEN ESIMERKIKSI

Huomioidaan päivittäisissä tilanteissa ja ympäristössä ilmenevää matematiikkaa, kuvaillaan matemaattisia havaintoja. Lisäksi luokittelu, vertailu, järjestykseen asettaminen, säännönmukaisuuksien ja muutosten löytäminen ja tuottaminen, päättelytaidot ja ratkaisujen etsiminen esim. oppimisympäristössä. Tuetaan vuorovaikutteisissa tilanteissa lukukäsitteen kehittymistä. Harjoitellaan lukujonotaitoja ja nimeämistä, mittaamista sekä sijainti- ja suhdekäsitteitä. Tuetaan lasten tilan ja tason hahmottamista, tutkitaan kappaleita ja muotoja. Esimerkiksi lorut, riimit, liikuntaleikit, piirtäminen, eri välineet, rakentelu, muovailu, havainnointi.

Retkeillään luonnossa ja lähiympäristössä. Havainnoidaan luonnon ilmiöitä eri aistein ja eri vuodenaikoina, opetellaan ympäristöön liittyviä käsitteitä estetiikkaa. Ohjataan lapsia kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä sekä tunnistamaan niitä. Harjoitellaan kestävän elämäntavan taitoja esim. kohtuullisuus, energian säästäminen ja kierrätys

Lapsia ohjataan havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja, tutustutaan digitaalisiin laitteisiin ja sovelluksiin. Rohkaistaan lapsia tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä. Hyödynnetään lähiympäristön teknologisia ratkaisuja ja tutkitaan niiden toimintaperiaatteita esim. leluja ja soittimia.

Kasvan, liikun ja kehityn

Luo pohjan lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa

TAVOITTEENA (MIKSI)

Innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti sekä kokemaan liikkumisen iloa. Kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja. Tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia sekä kestäväää elämäntapaa.

Tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta **terveydestään** sekä henkilökohtaisesta hygieniastaan.

Lasten kanssa opetellaan **turvallisuuteen** liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa. Lisäksi pyytää ja hakea apua ja toimia turvallisesti eri tilanteissa ja ympäristöissä.

MITEN ESIMERKIKSI

Päivittäinen omaehtoinen ja ohjattu liikunta sisällä ja ulkona. Liikkumisen tapoja vaihdellaan luontevasti kestoaltaan, intensiteetiltään ja nopeudeltaan, kuten leikkiminen sisällä ja ulkona, retkeily ja ohjattu liikkuminen. Liikuntaleikit, kuten pihaleikit sekä satu- tai musiikkiliikunta. Kunkin vuodenajan tyypilliset tavat ulkoilla. Mahdollistetaan liikuntavälineiden käyttö ja turvallisuus.

Tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin eri aistien avulla ja tutkimalla yhdessä. Opetellaan ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisestä kulttuuria ja ruokaan liittyvää sanastoa. Vahvistetaan lasten ymmärrystä esimerkiksi ruoan alkuperästä, merkityksestä ja arvosta.

Keskustellaan lasten kanssa liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Lasten ikätasoista uteliaisuutta seksuaalisuuteen ja kehoon ohjataan kunnioittavasti.

Opetellaan turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa mm. pukeutumis-, ruokailu-, leikki- sekä ulkoilutilanteet. Harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumista ja turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja

Oppimisen alueet kuvaavat pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä

- Ohjaavat henkilöstöä **monipuolisen ja pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä** lasten kanssa.
- **Eivät ole erikseen toteutettavia, toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan niiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan** lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaisesti.
- Oppimisen alueita **yhdistelevä ja soveltava pedagoginen toiminta** mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen.
- Lasten mielipiteet, mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan **keskeinen lähtökohta**.
- Lapsilla on **oikeus saada monipuolisia kokemuksia** oppimisen eri alueista.

Miten varhaiskasvatuksessa suunnitellaan ja toteutetaan kokonaisvaltaista, leikkiperustaista pedagogiikkaa (päivä–vuositasolla), jossa oppimisen alueet integroituvat leikkiin, liikkumiseen ja tutkimiseen?

Kokonaisvaltaisessa ja leikkiperustaisessa pedagogiikassa **leikki, liikkuminen, taiteileminen ja tutkiminen** ovat oppimisen keskeisiä tapoja. Kaikki viisi oppimisen aluetta läsnä koko vuoden, painotukset vaihtelevat. Pedagogiikka on tavoitteellista, suunnitelmallista ja joustavaa. Toiminta pohjaa lasten kiinnostuksen kohteisiin, kokemuksiin ja osallisuuteen.

Vuosisuunnittelulla luodaan pedagoginen kehys, suunta ja rakenteet.

Viikkosuunnittelu yhdistää lasten ajankohtaiset kiinnostuksen kohteet, pedagogiset tavoitteet sekä mm. leikin, liikkumisen ja tutkimisen.

Päiväsuunnittelulla pedagogiikka toteutuu konkreettisesti osana kokopäiväpedagogiikkaa. Henkilöstöllä sensitiivinen ja tavoitteellinen rooli. Päivän rakenne mahdollistaa mm. pitkäkestoisen omaehtoisen ja ohjatun leikin/liikkumisen/tutkimisen sisällä ja ulkona.

*Varhaiskasvatuksessa tarvitaan sekä henkilöstön suunnittelemaa
pedagogista toimintaa että lasten kanssa yhdessä suunniteltua
pedagogista toimintaa.*

Pedagogisen toiminnan lähtökohdat ja periaatteet – *Mistä kaikki alkaa?*

- Pedagoginen toiminta lähtee lasten arjesta, mielipiteistä kiinnostuksesta ja kysymyksistä
- Opettaja toimii sensitiivisesti: ei valmiita kokonaisuuksia, vaan suunnittelu tehdään yhdessä lasten kanssa
- Esimerkki: lapsiryhmän kiinnostus pihalla löytyneeseen etanaan käynnistää projektin
- Oppiminen on aktiivista, kokemuksellista ja vuorovaikutteista, opettaja huolehtii pedagogiikasta
- Lasten osallisuus näkyy kysymyksissä, ideoinnissa ja toiminnan suunnassa

Toimintaa ei tuoda valmiina opettajan suunnittelemana kokonaisuutena, vaan lapsilta noussut kiinnostus ohjaa pedagogista suunnittelua.

Kuva: KC

Oppimisen alueet lomittuvat luontevasti - *Mitä kaikkea samassa projektissa tapahtuu?*

Oppimisen alueet lomittuvat samaan toimintaan

Projektissa yhdistyvät mm.

- **Kielten rikas maailma:** sanasto, tarinat, laulut Ajattelu ja oppiminen Monilukutaito
- **Tutkin ja toimin ympäristössäni:** havainnointi, mittaaminen, tutkiminen Ajattelu ja oppiminen Digitaalinen osaaminen
- **Kasvan, liikun ja kehityn:** liikkuminen, ruokakasvatus, turvallisuus Osallistuminen ja vaikuttaminen itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- **Ilmaisun monet muodot:** kuvataide, musiikki, draama Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu Osallistuminen ja vaikuttaminen Monilukutaito
- **Minä ja meidän yhteisömme:** eettiset pohdinnat, tunteet, media Ajattelu ja oppiminen Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu Digitaalinen osaaminen

Kuva: KC

Ilmiöitä tarkastellaan monesta näkökulmasta esim. etana – sade – vesi – luonto.

Tavoitteet, dokumentointi ja arviointi – *Miten tiedämme, että toiminta on pedagogisesti laadukasta?*

Toiminta tukee laaja-alaisen osaamisen osa-alueita

- Linkitys
- Henkilöstön tehtävä on varmistaa, että kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tulevat huomioituiksi

Pedagoginen dokumentointi

- tekee oppimisen ja pedagogisen toiminnan näkyväksi
- ohjaa jatkosuunnittelua
- tukee arviointia

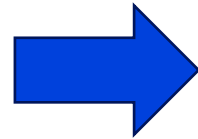
Arviointi on

- jatkuvaa ja laadullista
- kohdistuu henkilöstön toimintaan ja pedagogiikan laatuun, ei lapsen suoriin
- johtaa tarvittaessa muutoksiin esim. pedagogisen toiminnan kehittämisessä ja henkilöstön työtavoissa
- Henkilöstö varmistaa toiminnan monipuolisuuden ja pedagogisen tavoitteellisuuden

Johtopäätökset

Etanaprojekti rakentuu
varhaiskasvatussuunnitelman
perusteiden keskeisille
tavoitteille ja sisällöille

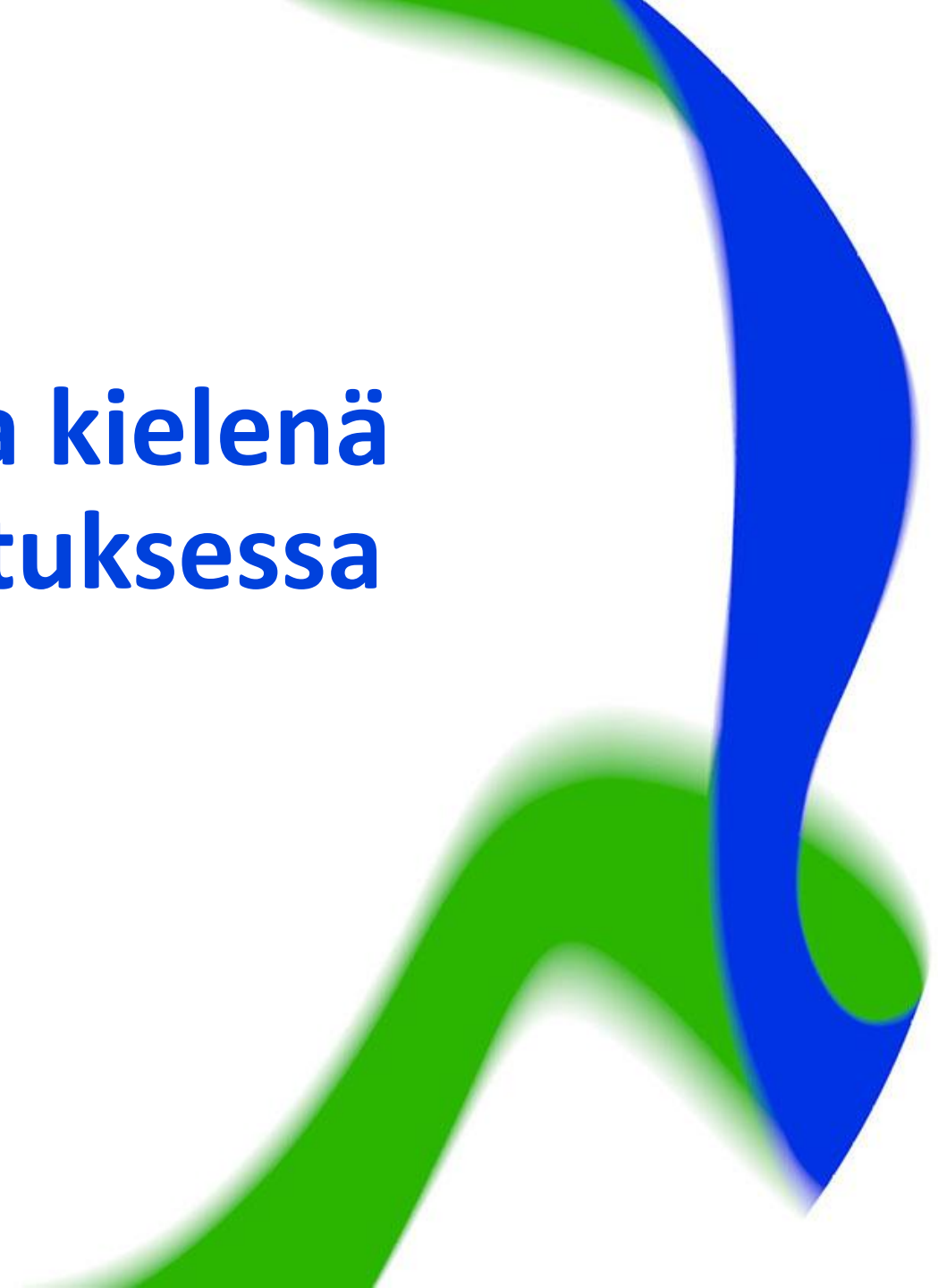

- lasten osallisuus ja mielenkiinnon kohteet
- lapsilähtöisyys
- oppimisen alueiden yhdistäminen
- luontokasvatus
- ilmiöpohjainen ja tutkiva oppiminen
- pedagoginen dokumentointi
- henkilöstön pedagoginen ja ammatillinen rooli

Mitä sinä lisäisit mukaan?

**Tiimin jokaisella jäsenellä on
vastuu
pedagogiikan toteutumisesta ja
toteuttamisesta
joka päivä!**

Suomi/ruotsi toisena kielenä opetus varhaiskasvatuksessa

Kielitietoisuus on muun muassa sitä, että

- **se on koko varhaiskasvatusyhteisön toimintatapa**
- tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla - kehittyäkseen tarvitaan opettajan mallintamista ja lasten aktiivista toimintaa
- ymmärretään kielen keskeinen merkitys lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa
- selvitetään ja huomioidaan lasten kielelliset lähtökohdat
- tehdään monikielisyys näkyväksi ja havainnoidaan eri kieliä ja kulttuureja yhdessä lasten kanssa
- kiinnitetään huomiota opettajan ja muun henkilöstön omaan kielenkäyttöön
- rohkaistaan ja kannustetaan lapsia käyttämään kieltä monipuolisesti
- annetaan aikaa ja mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäytön tilanteisiin
- luetaan erilaisia tekstejä ja keskustellaan yhdessä
- tutkitaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä, luettua puhetta sekä sanoja, tavuja ja äänteitä
- innostetaan tunnistamaan ja tuottamaan eri tavoin kirjaimia, sanoja ja tekstejä
- rohkaistaan lapsia leikilliseen kirjoittamiseen ja omien tekstien tuottamiseen sekä kertomaan ja ilmaisemaan eri tavoin kuulemastaan tai lukemastaan

Kenelle, yleiset tavoitteet ja toteuttaminen

Kenelle suomi/ruotsi toisena kielenä -opetus on tarkoitettu?

- Suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta annetaan lapselle, jonka suomen tai ruotsin kielen taito ei ole kaikilla osa-alueilla riittävä esim. varhaiskasvatuksen toimintaan osallistumiseen ja oppimiseen.
- Ratkaisevaa on todellinen kielitaito, ei lapsen äidinkieli, kansalaisuus tai Suomessa oloaika.

Tavoitteet

- Tavoitteena on toiminnallinen kaksikielisyys --> lapsi pystyy osallistumaan yhdenvertaisesti ryhmän toimintaan.
- Suomi/ruotsi on toisena kielenä sekä oppimisen kohde että väline arjessa.

Toteuttaminen

- Suomi/ruotsi toisena kielenä -opetus toteutetaan tietoisena osana varhaiskasvatuspäivän pedagogiikkaa, leikkiä ja vuorovaikutusta.
- Opetus on tavoitteellista, suunnitelmallista ja säännöllistä.
- Opetuksessa hyödynnetään monipuolisia menetelmiä esim. kuvat, eleet, havainnollistaminen, pienryhmät.

Äidinkieli/kotikieli, kielitaidon seuranta ja opetus

Lapsen äidinkielen ja monikielisyyden tukeminen

- Lapsen oman äidinkielen/kotikielten merkitys kielen kehityksessä tärkeä huomioida.
- Varhaiskasvatuksen tehtävänä on arvostaa ja näkyväksi tehdä monikielisyyttä sekä tehdä yhteistyötä huoltajien kanssa lapsen äidinkielten/kotikielten tukemiseksi.

Suunnittelu, seuranta ja arviointi

- Lapsen tarpeet ja opetuksen tavoitteet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.
- Kielen kehitystä havainnoidaan ja arvioidaan jatkuvasti varhaiskasvatuspäivän tilanteissa, ja pedagogiikkaa mukautetaan havaintojen perusteella.
- Havainnoidaan ja seurataan kielitaitoa esim. KieliPedan ja KieliVertailun avulla, ks. tukimateriaalit.

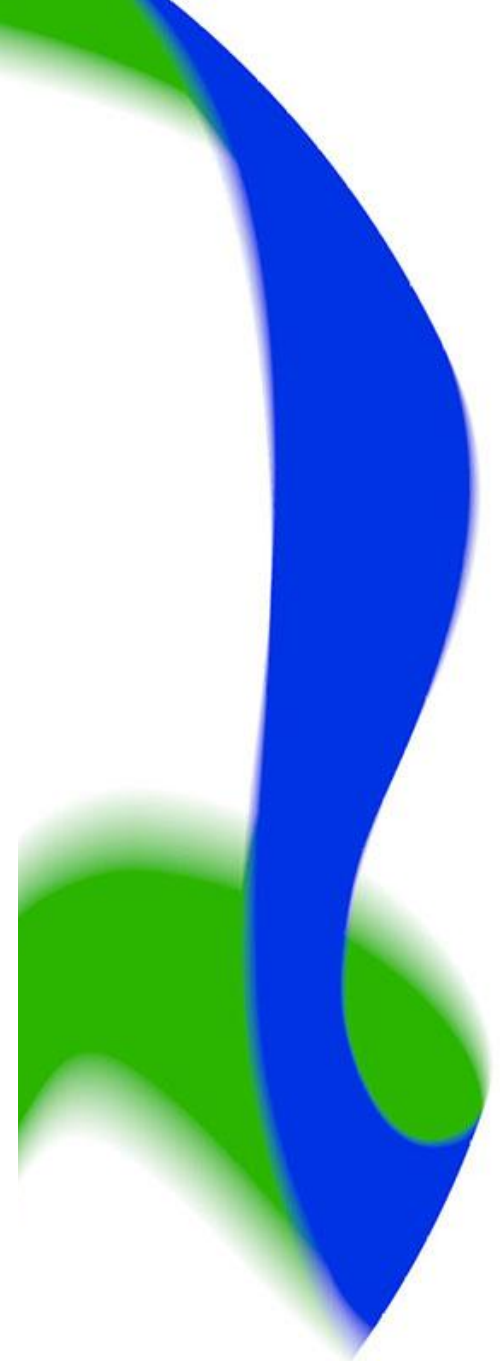
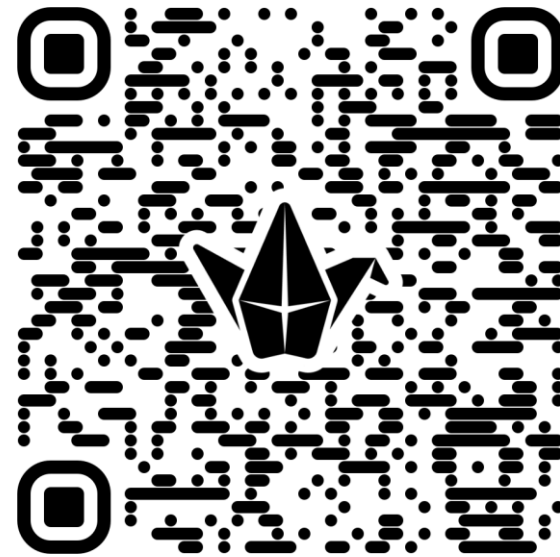
Kielen opetuksella vahvistetaan yhdenvertaisuutta ja osallisuutta

- Opetuksen tulee vahvistaa lapsen osallisuutta, toimijuutta ja identiteettiä sekä ehkäistä kieleen liittyvää eriarvoistumista.
- Koko henkilöstö vastaa kielitietoisesta toimintakulttuurista.

Lisätukea ja osaamisen jakamista kansallisesta Reimari-verkostosta! Lue lisää OPH:n sivuilta.

VASTAA PADLETILLA

Halutessasi voit käydä
vastaamassa Padletin
kysymyksiin QR-koodilla

Leikki varhaiskasvatuksessa

Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä – muutokset perusteissa

Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

- Henkilöstön tulee tiedostaa keskittyneen tutkimisen, spontaanin luovan ilmaisun sekä vauhdikkaiden liikunta- ja peuhausleikkien esimerkiksi hyppy-, heitto- ja kiinniottoleikkien merkitys lasten hyvinvoinnille ja oppimiselle.

→ Tarkennettu, millaisia vauhdikkaat liikunta- ja peuhausleikit voivat olla (huom. ei ole tyhjentävä listaus)

Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen toimintatapa

- Leikissä lapsi **oppii**, mutta lapselle itselleen leikki ei ole tietoisesti oppimisen väline vaan tapa olla ja elää sekä hahmottaa maailmaa.
- Leikissä yhdistyvät keskeiset **oppimista edistävät elementit**: innostus, yhdessä tekeminen ja omien taitojen haastaminen.
- Lapset **havainnoivat, kokeilevat ja oppivat** yhteisön sääntöjä leikissä. Ryhmässä leikkiessään lapset **oppivat** säätelämään tunteitaan ja tahtomistaan sekä huomioimaan toisten ihmisten näkökulmia. **Yhteisöllisyys kasvaa** leikin kautta ja **vahvistaa** myönteistä tunneilmastoa.
- Henkilöstön ja lasten sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus luovat **perustan ajattelun ja kielen kehitykselle sekä kehittyville leikkitaidoille**.

Leikki on suunnitelmallista ja tavoitteellista – leikki ei tapahdu itsestään

- Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota **kaikille lapsille** mahdollisuuksia **erilaisiin** leikkeihin.
- Henkilöstön tehtävä on **turvata** leikin edellytykset inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, **ohjata** leikkiä sopivalla tavalla ja **huolehtia** siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti.
- Henkilöstön tulee **suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti** tukea lasten leikin kehittymistä sekä ohjata sitä joko leikin ulkopuolelta tai olemalla itse mukana leikissä. Henkilöstön fyysinen ja psyykkinen läsnäolo tukee lasten välistä vuorovaikutusta ja ehkäisee ristiriitatilanteiden syntymistä.

Leikkien
monipuolisuus
kaikille lapsille.

Henkilöstöllä on
oltava aktiivinen
työote
leikkitilanteissa.

Leikkiä on tuettava
ja siinä on oltava
läsnä.

Lyhyt koonti webinaarin teemoista

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet varhaiskasvatuksessa

- Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta.
- Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla.
- Osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän.
- Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin.
- Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on kuusi toisiinsa liittyvää osa-aluetta

Pedagogisen toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen lähtökohtia

- Pedagoginen toiminta on tietoista, suunnitelmallista ja tavoitteellista.
- Lähtökohtana lasten kiinnostuksen kohteet ja tarpeet, kehittyvät valmiudet sekä oppimisen alueet.
- Toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus.
- Toiminnan avulla edistetään lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista.
- Suunnitelmallinen dokumentointi, arviointi ja kehittäminen ovat laadukkaan pedagogisen toiminnan edellytys.

Pedagogisen toiminnan kokonaisvaltaisuus

Toiminta toteutuu:

- Lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa
- Lasten omaehtoisena, lasten ja henkilöstön yhdessä ideoimana tai
- Henkilöstön suunnittelemana toimintana

Havainnointi Dokumentointi Arviointi Kehittäminen

Kysymyksiä ja vastauksia lapsen tukeen liittyen

Miten lapsen tukea lähdetään rakentamaan oman tiimin kanssa?

- Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta **sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista**. → Ryhmässä ilmeneviin tarpeisiin voidaan suunnitella ratkaisuja tiimin kanssa aina tarpeen mukaan
- Lapsen tarvitsemat tuen muodot ja suunnitelma niiden toteuttamisesta kirjataan lapsen vasuun. Lapsen vasuun kirjattu suunnitelma tuen toteuttamisesta ohjaa tiimin pedagogisen toiminnan suunnittelua.
- Ryhmässä tehtävä pedagoginen dokumentointi on tärkeä työväline sekä lasten tarpeiden että toteutettujen tuen muotojen vaikuttavuuden arvioinnissa.

Voiko yleinen tuki olla myös pitkäkestoista?

- Kyllä. Yleinen tuki on lyhytkestoista ja/**tai intensiteetiltään matalampaa** verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen.

Millainen lapsi saa erityisopettajan konsultaatiota ja opetusta tukipalveluna yleisen tuen aikana ja jolle siksi tehdään hallintopäätös tukipalvelusta?

- Ei voida määritellä, millaisia tarpeita lapsella tulee olla, jotta niihin tulee vastata erityisopettajan konsultaatiolla ja opetuksella.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen arviointiin tarpeen mukaan, ja ko. tukipalvelun tarpeen arviointiin ja toteuttamisen suunnitteluun veon tulee osallistua.
- Varhaiskasvatuksen opettajan ja erityisopettajan yhteisellä pedagogisella asiantuntemuksella tunnistetaan, millaisiin tarpeisiin veon konsultaatiolla ja opetuksella voidaan vastata.
- Jos lapsen tarpeeseen vastaaminen ei edellytä useita tuen muotoja/tukipalveluita, tehdään päätös tukipalvelusta ja siinä päätetään veon konsultaatio ja opetus

Mistä löytyy tarkemmin tietoa henkilöstön riittävästä mitoituksesta, mikäli lapsella on tarve tehostettuun tukeen, vrt: "tulee huomioida lasten tai kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olevan henkilöstön lukumäärässä..."?

- Ei ole olemassa tarkempaa määrittelyä henkilöstön riittävästä mitoituksesta kuin tuo perusopetuslain 35 ja 38 §:iin pohjautuva periaate.
- Lapsiryhmän kokoa muodostettaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu, tuen tarve ja taso sekä se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa.
- Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi annettavan tuen vaikuttavuutta ja riittävyyttä.

Mistä löydän selkeät ohjeet lapsen vasun tai hallintopäätöksen kirjauksiin?

- Opetushallitus ei ole julkaissut ns. yksityiskohtaisia täyttöohjeita mallilomakkeisiin, jotta ne eivät alkaisi ohjaamaan liikaa suunnitelmien ja päätösten täyttämistä.
- [Lapsen vasu –mallilomakkeen ohjeistuksessa](#) sekä [videoiden materiaaleissa](#) on kuitenkin jonkin verran konkreettisia näkökulmia kirjaamisen tueksi
- [Hallintopäätös lapsen tuesta varhaiskasvatuksessa](#) –sivulta löytyy puolestaan tietoa päätöksessä päätettävistä ja mainittavista asioista.

Miten erityisopettajan antama konsultaatio ja opetus kirjataan tukipalveluksi?

- Erityisopettajan konsultaatio ja opetus kirjataan tarpeen mukaan lapsen vasuun toteutettaviin tuen muotoihin samalla tavoin kuin muut tuen muodot (pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset). Lapsen vasuun kirjataan konkreettinen suunnitelma siitä, miten veon konsultaatiolla ja opetuksella lapsen tarpeeseen vastataan.
- Lapsen vasuun kirjattua suunnitelmaa hyödynnetään, kun tehdään päätös tuesta (tukipalvelu tai tehostettu tai erityinen tuki). Päätöksessä varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaatio ja opetus kirjataan päätettäviin asioihin.

Miten tarkasti tukea koskevaan hallintopäätökseen pitää kirjata pedagogiset, rakenteelliset ja hoidolliset tuen muodot?

- Hallintopäätöksestä tulisi käydä ilmi, mitä tuen muotoja lapselle tosiasiallisesti kohdentuu. Eli päätetään, mitä pedagogisia, rakenteellisia ja/tai hoidollisia tuen muotoja lapselle varhaiskasvatuksessa annetaan.
- Hallintopäätökseen ei ole tarpeen kirjata konkreettista suunnitelmaa tuen muotojen toteuttamisesta, sillä tämä kirjataan lapsen vasuun, jossa sitä myös arvioidaan ja tarkennetaan yhdessä huoltajien kanssa tarpeen mukaan.

Mitä ratkaisuja käytännössä voi tehdä, kun lapsen tuen tarve muuttuu toimintavuoden aikana? Kuka tekee päätöksen, kun annettavaa tukea muutetaan?

- Lapsen vasun toteutumista ja esim. suunniteltujen tuen muotojen vaikutuksia seurataan säännöllisesti, ja suunnitelmaa päivitetään aina tarpeen mukaan. Myös jos lapsen tarpeessa havaitaan muutos, tulee lapsen vasua päivittää tarvetta vastaavaksi.
- Veo osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen suunnitteluun ja arviointiin tarvittaessa.
- Jos lapsen tarpeen arvioidaan muuttuneen siten, että siihen tulisi vastata esim. varhaiskasvatuslain mukaisella tukipalvelulla tai muulla tuen muodolla, josta ei ole aiemmin päätetty, niin lapsen vasussa tehtyä arviointia hyödynnetään päätöstä muutettaessa.
- Käytännössä tehdään uusi päätös tuesta hallintolain mukaisesti. Päätöksentekijä määrittää kunnan hallintosäännössä.

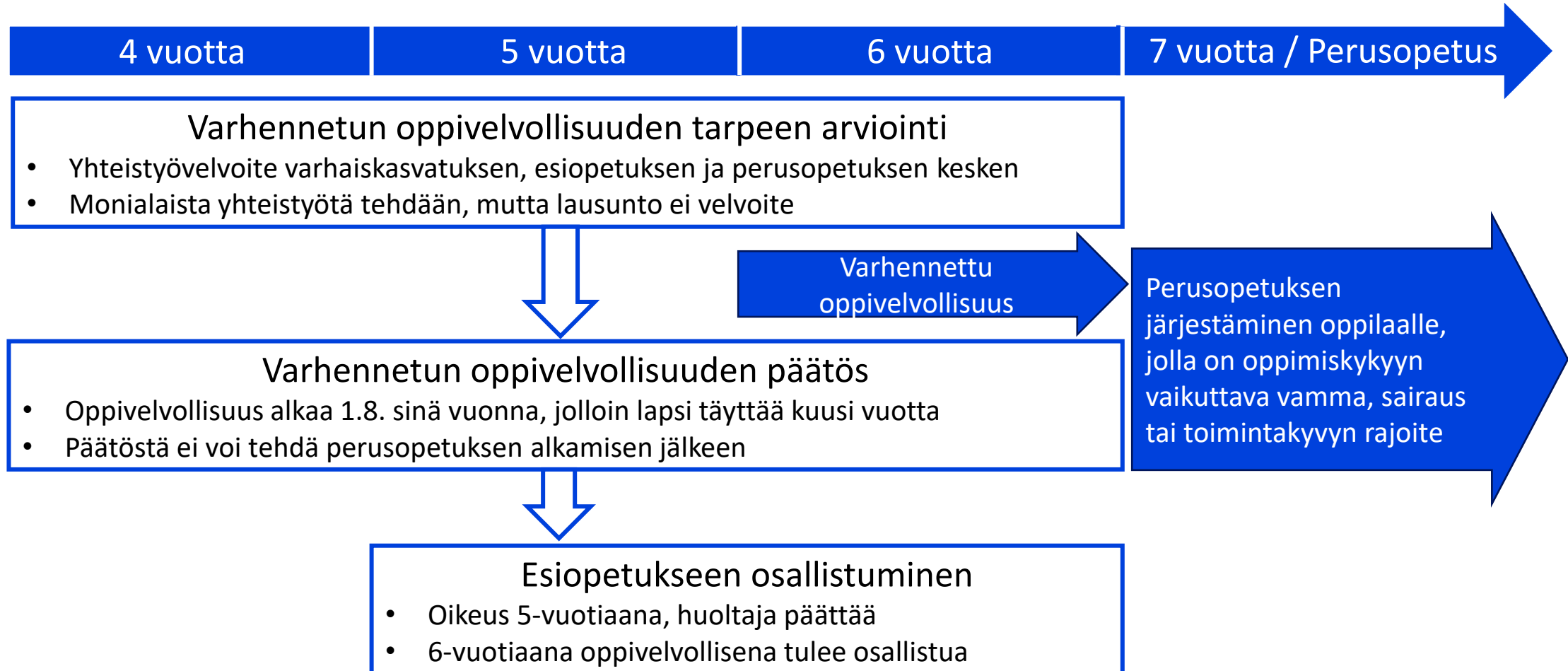

Miten varhennettua oppivelvollisuutta toteutetaan?

- Jos lapsella on oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, oppivelvollisuuden alkamista voidaan varhentaa vuodella eli se alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää 6 vuotta.
- Jos oppivelvollisuutta on varhennettu, lapsella on oikeus osallistua esiopetukseen myös sinä vuonna, kun hän täyttää 5 vuotta. Huoltajat päättävät, osallistuuko lapsi tällöin esiopetukseen.
- Sekä 5- että 6-vuotiaana lapsi osallistuu esiopetukseen, joka järjestetään Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti ja muut esiopetusta koskevat velvoitteet huomioiden.

Varhennettu oppivelvollisuus lapselle, jolla on oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite

**Varhaiskasvatussuunnitelman
perusteiden toimeenpanon
tuki jatkossa**

The background of the slide features abstract, flowing shapes in green and blue. A thick green line curves from the top right towards the center, while a blue shape flows from the bottom left towards the center, creating a dynamic, organic feel.

Ajankohtaista

- Verkkosivujen tarkistus ja päivitys (varhaiskasvatus ja esiopetus) vuosien 2026-2027 aikana
- Leikkiin liittyvää tukimateriaalia tulossa
- Lähetämme tukimateriaalikyselyn touko-kesäkuun aikana verkostojen kautta

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi>

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Hae sisällöstä 🔍 Suomeksi ▼

Ajankohtaista ▼ Palvelut ▼ **Koulutus ja tutkinnot** ▼ Kansainvälisyys ▼ Tietoaaineistot ja analyysit ▼ Teemat ja kehittäminen ▼ Tietoa meistä ▼ Opettajille

Etusivu | Koulutus ja tutkinnot | **Varhaiskasvatus** | Varhaiskasvatuksen tueksi

Työn tueksi varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen ammattilainen, etsitkö kehitysideoita työsi tueksi? Olemme keränneet sivulle erilaisia ohjeita, videoita ja muita innostavia materiaaleja, joita voit vapaasti soveltaa omassa tekemisessäsi. Tervetuloa tutustumaan!

Jaa + =

Uutta 11/2025!
Kestävä kehitys varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Uutta 09/2025!
Matemaattinen ajattelu varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Sivua uudistettiin keväällä 2024. Löydät tutut materiaalit varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti jaoteltuna. Voit antaa palautetta uudistuksesta sähköpostitse varhaiskasvatus@oph.fi.

Tutustu ja osallistu

- > Tapahtumakalenteri
- > Kansalliset verkostot ja hankkeet

Usein haettuja sivuja

- > Varhaiskasvatus Suomessa -video
- > Maahanmuuttotataustaiset oppijat

Tulossa: Vasuista vauhtia -viikko!

Merkitse
kalenteriin!

- Vasuista vauhtia-viikkoa vietetään **31.8 – 4.9.2026!**
- Teemana: **Leikki**

Seuraa OPH:n tiedotteita kesäkuussa ja merkitse Vasuista vauhtia –sivusto suosikiksi!

<https://www.oph.fi/fi/vasuista-vauhtia>

Opetussuunnitelmien perusteet julkaistaan ePerusteet -palvelussa

- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden voimassaoleva asiakirja ja määräys löytyvät Opetushallituksen ePerusteet-palvelusta
  - Huomioitthahan, että tekstiversiot, joita ei ole haettu ePerusteista EIVÄT ole virallinen määräys (esim. Opintopolun kautta lähetetty muutosversio)
- Oikeat muotoilut löytyvät ePerusteista
- Paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia voi edelleen laatia ePerusteisiin

Tervetuloa ePerusteet-palveluun!

Täältä löydät kaikki valtakunnalliset opetussuunnitelmien, tutkintojen ja koulutusten perusteet varhaiskasvatuksesta vapaaseen sivistystyöhön. Palvelusta löydät myös muut ajantasaiset opetushallituksen määräykset ja suosituksia. Varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjät voivat julkaista palvelussa paikallisia suunnitelmia.

Hae opetus- ja toteutussuunnitelmia tai valtakunnallisia perusteita

 Katselet 1.8.2026 voimaantulevaa perustetta. Siirry tällä hetkellä voimassa

Perusteen tiedot

- 1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu
- 2 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet
- 3 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri
- 4 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen
- 5 Lapsen tuki
- 6 Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan tai erityiseen katsomukseen perustuva varhaiskasvatus
- 7 Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Perusteen tiedot

Perusteen nimi

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022

Voimaantulo

1.3.2022

Peruste pdf:nä

 [Avaa peruste pdf:nä](#)

Määräykset

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 muuttaminen](#)

Voimaantulo: 1.8.2026 | Diaarinumero: OPH-465-2026

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 muuttaminen](#)

Voimaantulo: 1.1.2026 | Diaarinumero: OPH-7884-2025

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022](#)

Diaarinumero: OPH-700-2022

Muutoshistoria

[Katsele perusteen muutoshistoriaa](#)

Voimaantulo

1.3.2022

Peruste pdf:nä

[Avaa peruste pdf:nä](#)

Määräykset

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 muuttaminen 26.3.2026](#)

Voimaantulo: 1.8.2026 | Diaarinumero: OPH-465-2026

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2022 muuttaminen](#)

Voimaantulo: 1.1.2026 | Diaarinumero: OPH-7884-2025

[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022](#)

Diaarinumero: OPH-700-2022

Muutoshistoria

[Katsele perusteen muutoshistoriaa](#)

Muutoshistoria

Katsele perusteen muutoshistoriaa

Julka

Tekni

alaise

Julkaisu 10.4.2026 Katselet tätä julkaisua

Tekninen julkaisu: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin on tehty tekninen muutos, joka liittyy laaja-alaiseen osaamiseen (luku 2.7) ja oppimisen alueisiin (luku 4.5). Alalukuihin on lisätty koodit.

laaja-

utokset

Tekstikappale

Muokatut

- Osallistuminen ja vaikuttaminen
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- Monilukutaito
- Ajattelu ja oppiminen
- Kasvan, liikun ja kehityn
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Minä ja meidän yhteisömme
- Digitaalinen osaaminen
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot

Julkaisu 18.12.2025 Siirry julkaisuun
Opetushallitus on päättänyt muutoksista

Käsite

36 uutta käsitettä
151 käsitettä muokattu

Tekstikappale

Muokatut

- Ajattelu ja oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa
- Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen
- Vaihtoehtoiseen pedagogiikkaan siirtyminen
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Yhteistyö tuen aikana
- Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa
- Lapsen tuki
- Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Kasvan, liikun ja kehityn
- Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Leikki-kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteet

Julkaisu 18.12.2025 Siirry julkaisuun

Opetushallitus on päättänyt muutoksista varhaiskasvatukseen

Käsite

36 uutta käsitettä
151 käsitettä muokattu

- Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
- Oppimiseen, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö
- Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri
- Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- Pedagogisesti painottunut kasvatukseen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus
- Laaja-alainen osaaminen
- Arvoperusta
- Varhaiskasvatuksen toimintamuodot
- Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua
- Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet
- Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- Paikallisesti tarkennettavat asiat
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet
- Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu
- Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista
- Tuen muodot
- Lapsen tuen arviointi
- Tehostettu tuki
- Monialainen yhteistyö
- Yleinen tuki
- Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Avointen oppimateriaalien kirjasto

Maksuttomia
avoimia oppimateriaaleja
kaikille eri koulutusasteille.

Käytä opetuksessa tai
kehitä omaa osaamistasi.

Lue lisää aoe.fi-palvelusta

Jaa osaamistasi.
Opi uutta.

aoe.fi

Avointen oppimateriaalien kirjasto

Varhaiskasvatus aoe.fi-palvelussa

Varhaiskasvatuksen
materiaaleja

566 kpl

(28.1.2026)

Varhaiskasvatuksen materiaalien käyttö vuonna 2025

- Materiaaleja katseltiin 22 800 kertaa.
- Materiaaleja haettiin 2370 kertaa.
- Käyttäjät latsivat materiaaleja 2600 kertaa.
- Lisäksi katselut ja haut Finna.fi:ssä sekä muissa kirjastoissa ja palveluissa

Opetushallitus kouluttaa myös maksupalvelutoimintana

- Kehittämispäivät, räätälöidyt koulutukset, etänä... Kysy lisää vaihtoehtoista! Också på svenska!
- Asiantuntevat ja osaavat kouluttajat suoraan tiedon ääreltä!
- varhaiskasvatus@oph.fi
- utbildning@oph.fi

Kysymyksiä? Koulutustarvetta?

Lähetä kysymykset jompaankumpaan sähköpostiosoitteeseen:

- Varhaiskasvatus@oph.fi
- Esiopetus@oph.fi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos!

